

50 najciekawszych szachowych rekordów – czyli kilka słów o niezwykle ciekawostkach szachowych, które odnotowała historia królewskiej gry

Każda bardziej popularna dyscyplina sportu posiada swoje statystyki. Są w nich zapisywane różne rekordy. I to zarówno te jak najbardziej poważne jak i nieraz zupełnie błahie czy też nawet śmieszne. Szachy są dyscypliną wielowymiarową, a więc również dorobiły się sporej liczby bardzo różnorodnych rekordów. Spróbujmy teraz usystematyzować i opisać te najbardziej niezwykle.

*** Rekord zaznaczony pogrubioną czcionką oznacza, że został oficjalnie wpisany do Księgi Guinness'a.

1. Najsilniejszym szachistą wszechczasów uznawany jest obecnie Garri Kasparow – Rosjanin żydowskiego pochodzenia (urodzony w Azerbejdżanie).

2. Największą liczbę partii symultanicznych rozegrano w Indiach w grudniu 2010 roku. 1024 mistrzów szachowych stanęło do jednoczesnego boju w symulantach z 20480 szachistami. Wśród nich byli celebryci, ministrowie i politycy. Najliczniejszą jednak grupę stanowili uczniowie szkół których było aż 11 tysięcy. W Indiach szachy są popularną dyscypliną sportu: między innymi ze względu na duże sukcesy jakie odnosił i nadal odnosi hinduski superarcymistrz Vishy Anand.

3. Najdłuższa partia turniejowa rozgrywana klasycznym tempem miała miejsce w Belgradzie w 1989 roku. Zawodnicy Ivan Nikolic i Goran Arsovic zagraли partię liczącą aż 269 posunięć. Trwała ona ponad 20 godzin... i zakończyła się remisem.

4. Najkrótsza rozstrzygnięta partia turniejowa rozgrywana przez szachowych mistrzów liczyła zaledwie 3 posunięcia:

1.d4 Sf6

2.Gg5 c6

3.e3 Ha5+

0-1

Białe poddały się, gdyż tracą one gońca. Partia: Djordjevic – Kovacevic, Biała Cerkiew 1984.

5. Za największy błąd szachowy wszechczasów niektórzy uważają podstawienie mata w jednym posunięciu przez byłego Mistrza Świata Władimira Kramnika w głośnym meczu z programem szachowym *Deep Fritz* w w 2006 roku w Bonn (Niemcy).

6. Najkrótszą partią rozegraną przez amatorów jest tzw. „mat głupca”, liczyła ona tylko dwa posunięcia (jest to zarazem najszybszy mat jaki jest możliwy w szachach):

1.f3 e5

1.g4 Hh4#

7. Najpóźniejsze posunięcie będące biciem miało miejsce w czasie Mistrzostw Świata Juniorów w Sztokholmie w 1969 roku, w partii Rogoff – Williams. Zawodnik mający białe bierki po raz pierwszy dokonał zbitcia dopiero w 94 posunięciu.

8. Najdłuższy szachowy mecz korespondencyjny rozpoczęto w 1946 roku. Grali ze sobą dwaj zawodnicy z Republiki Południowej Afryki: Reinhart Straszacker i Hendrik Roelof van Huyssteen. Mecz liczył 112 partii i zakończyła go śmierć Straszacker'a w 1999 roku. Trwał on więc nieprzerwanie 53 lata – i co ciekawe – jego wynik był remisowy.

9. Największą figurę szachową wykonał w 2003 roku Szwed Mats Allanson. Wykonany przez niego król mierzył 4 metry wysokości i miał średnicę u podstawy 1.4 metra.

10. Największy sieciowy komputer grający w szachy uruchomiono w 2004 roku. Duński arcymistrz Peter Heine Nielsen zagrał partię z komputerem o nazwie *ChessBrain* (z ang. szachowy mózg), złożonym z 2070 pojedynczych komputerów (zlokalizowanych w 56 krajach) połączonych w jedną wielką sieć. Partia po 34 posunięciach zakończyła się remisem.

11. Najmłodszym zawodnikiem, który uzyskał tytuł arcymistrza jest Sergiej Karjakin (Ukraina). Ten uzdolniony młodzieniec zdobył go w 1990 roku... mając zaledwie 12 lat i 212 dni.

12. Największą liczbę autografów na książkach w czasie jednej sesji złożył były Mistrz Świata Anatolij Karpow w czasie festiwalu szachowego w Meksyku w 2006 roku. Książkę pod tytułem „Droga której bym sobie życzył”, podpisał aż 1951 razy.

13. Największy komputer skonstruowany do gry w szachy powstał w USA na początku lat 90-tych XX wieku. *Deep Blue* – bo tak brzmiała jego nazwa, był maszyną wielkości sporej szafy o wysokości dwóch metrów i masie 1400 kg. Wewnątrz mieściło się 480 procesorów, zdolnych do analizowania około 200 milionów pozycji na sekundę. Ten szachowy superkomputer w maju 1997 roku pokonał ówczesnego Mistrza Świata Garriego Kasparowa (w meczu złożonym z sześciu partii).

Piotr Tatarczany: 50 najciekawszych szachowych rekordów – czyli kilka słów o niezwykle ciekawostkach szachowych, które odnotowała historia królewskiej gry

14. Najdroższy zestaw do gry w szachy wyprodukowała brytyjska firma Boodles. W zasadzie jest to niezwykle jubilerskie dzieło sztuki, w skład którego wchodzi złoto i platyna (jako elementy konstrukcji) oraz diamenty, szafir, rubiny i perły. Całość jest warta prawie 10 milionów dolarów.

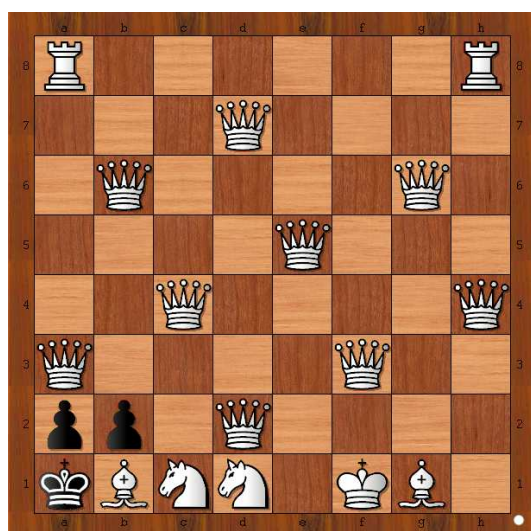
Najdroższe pionki świata (wraz z królem obok). Pytanie czy można nimi grać czy też pozostaje jedynie się zachwycać?

15. Największą liczbę symultanicznych partii na ślepo rozegrał Janosz Flesh (Węgry) w 1960 roku, grając bez patrzenia na szachownicę z 52 przeciwnikami.

16. Najdłużej niekwestionowanym Mistrzem Świata był niemiecki szachista Emmanuel Lasker. Tytuł ten dzierżył nieprzerwanie w latach 1894-1921, wygrywając 7 meczy z pretendentami.

17. Najdłuższą serią wygranych w super-turniejach szachowych może poszczycić się Garri Kasparow, który w latach 1981-1990 odniósł zwycięstwo w 15 takich prestiżowych turniejach.

18. Pozycję z największą liczbą możliwych posunięć skomponował wybitny chorwacki problemista Nenad Petrović. Białe mogą wykonać w tej pozycji aż 218 dowolnych (oczywiście prawidłowych) posunięć. Istotnym jest także to, iż pozycja jest legalna – czyli możliwa do uzyskania w regularnej grze.

Fantastyczna – i jednocześnie realna do uzyskania w grze pozycja – w której białe mogą wykonać dowolny ruch z 218 możliwych posunięć!

Piotr Tatarczany: 50 najciekawszych szachowych rekordów – czyli kilka słów o niezwykłych ciekawostkach szachowych, które odnotowała historia królewskiej gry

19. Najwyższy międzynarodowy ranking Elo osiągnął Garri Kasparow w 1999 roku. Do dziś dnia nikomu nie udało się osiągnąć ani pokonać tak wysoko zawieszanej poprzeczki. Na jakiej wysokości ustawił ją jeden z najlepszych szachistów świata? Bagatela! Jedyne 2851 punktów rankingowych Elo.

20. Wśród kobiet rekordowy ranking Elo należy do genialnej węgierskiej szachistki Judit Polgar. W 2005 roku uzyskała najwyższy wynik w historii szachów kobiecych, wynoszący: 2735 punktów Elo.

21. Najwięcej hetmanów (bo aż sześć!) pojawiło się w regularnej udokumentowanej partii turniejowej Szalanczy – Nguyen w Budapeszcie w 2009 roku. Królowe w takim komplecie rządziły szachownicą przez siedem posunięć, a po następnych dziesięciu podpisano remis poprzez wieczny szach.

22. Największa liczba bezpośrednio po sobie następujących szachów miała miejsce w partii między zawodnikami Zarrouati – Brauckmann, którą rozegrali w Tuluzie w 1990 roku.

W partii nastąpiło:

27...Sg4+

28.Kxf3+ Sde5+ 29.Wxe5+ Sxe5+ 30.Hxe5+

i po 30...Ge6 31.Gxe6 Wh5 32.Gf5+ Kf8 i czarne poddały.

Jak widać czarne rozpoczęły serią sześciu półruchów w których obie strony zadawały sobie naprzemiennie szachy. Czyżby miało sprawdzić się powiedzenie: „Kto od szacha wojuje ten bez szacha ginie”?!

23. Najdłuższa seria wymian miała miejsce w partii Blodig – Wimmer, Niemcy 1988. Ta wzajemna wymiana ciosów trwała aż 17 półruchów.

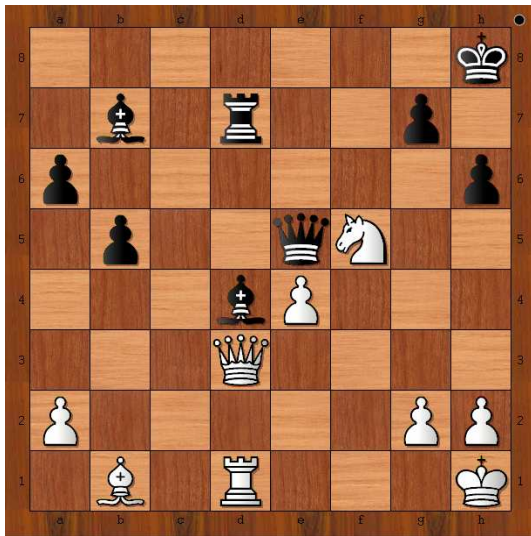
24. Najpóźniej posunięcie hetmanem wykonano w partii Alvarado – Carvajal, Kostaryka 2001. Hetman bardzo długo szykował się do walki, gdyż dopiero 76 ruch był jego pierwszym posunięciem.

25. Najstarszym szachistą, który otrzymał tytuł arcymistrza za wyniki w grze był łotewski zawodnik Janis Klovans, który w 1998 został arcymistrzem mając 63 lata.

26. Najdłuższą partię korespondencyjną grano w latach 1859-1875. Bracia Karl i Francis Brenzinger grali przez 16 lat, jeden z nich przebywał w tym czasie w USA, zaś drugi w Niemczech.

27. Najwięcej arcymistrzów bo aż 204 aktualnie posiada Rosja. Z kolei w tym zestawieniu Polska zajmuje 13 miejsce z 32 zawodnikami legitymującymi się tym prestiżowym tytułem.
28. Największą przewagę nad drugim w kolejności zawodnikiem na liście rankingowej osiągnął Bobby Fischer. Na ówczesnej liście FIDE z lipca 1972, uzyskał wówczas 2760 punktów Elo, co oznaczało 125 punktową przewagę nad kolejnym zawodnikiem – Borysem Spasskim.
29. Najlepszy wynik w symultanie osiągnął w 1922 roku ówczesny Mistrz Świata José Raúl Capablanca. Rozgrywając jednocześnie partie ze 103 przeciwnikami wygrał wszystkie poza jedną, którą zremisował.
30. Najgorzej w symultanie spisał się Joe Hayden (USA). W 1977 roku chciał pobić rekord Stanów Zjednoczonych w partiach symultanicznych, który wówczas wynosił 180 partii. Niestety przybyło tylko 20 zawodników, zaś uzyskany przez niego wynik również nie był powodem do dumy. Hayden przegrał wszystkie 18 partii. A co z dwiema pozostałymi? Otóż jedną wygrał, gdyż przeciwnik się poddał znudzony oczekiwaniem, zaś drugie zwycięstwo odniósł w partii... z własną matką.
31. Największą liczbę partii turniejowych bez przegranej osiągnął Michaił Tal pomiędzy październikiem 1973 roku a tym samym miesiącem rok później. Rozegrał on z rzędu 94 partie w żadnej z nich nie przegrywając.
32. Najmłodszym niekwestionowanym Mistrzem Świata został Garri Kasparow, który po raz pierwszy sięgnął po ten tytuł w 1985 roku... mając skończone zaledwie 22 lata.
33. Największy rozłam w świecie szachów miał miejsce w 1993 roku. Kasparow niezadowolony z warunków finansowych jakie FIDE zaproponowała w meczu z Nigelem Shortem, założył własną organizację, którą nazwał Stowarzyszenie Zawodowych Szachistów. Korzystając z pomocy sponsorów zorganizowała ona mecz bez udziału międzynarodowej federacji FIDE. Od tego czasu wyłanianych było dwóch Mistrzów Świata. Dopiero w 2006 roku rozegrano mecz unifikacyjny w którym Władimir Kramnik pokonał Weselina Topałowa i został jedynym Mistrzem Świata.
34. Największy wpływ na politykę miały szachy w okresie *zimnej wojny*. Zwłaszcza w latach siedemdziesiątych XX wieku, kiedy to poważne sukcesy odnosił Amerykanin Bobby Fischer, przełamując wieloletnią hegemonię szachistów z ZSRR. W meczu stulecia w 1972 roku pokonał Borysa Spasskiego, co Amerykanie skutecznie wykorzystali w propagandzie antysowieckiej. Kolejnym Mistrzem Świata został jednak Rosjanin Anatolij Karpow, co z kolei było tubą propagandowa dla reżimu komunistycznego za *żelazną kurtyną*.
35. Najmłodszym autorem, który napisał swoją książkę szachową był Murray Chandler. Jego publikacja „*Biały pion w Europie*” została wydana w 1975 roku, wówczas gdy miał on 15 lat. Ten niezwykle rekord wyrównał rok temu Daniel Naroditsky, który również w wieku lat 15 napisał książkę: *Mastering Positional Chess: Practical Lessons of a Junior World Champion* (wydana w 2010 roku).
36. Najdłuższy mecz szachowy o Mistrzostwo Świata stoczyli ze sobą Garri Kasparow i Anatolij Karpow w Moskwie w 1984 roku. Regulamin nie ograniczał liczby partii i zwycięzcą miał zostać zawodnik, który jako pierwszy wygra sześć pojedynków. Ten historyczny mecz trwał aż 5 miesięcy, liczył 48 partii i został przerwany przy stanie 25-23 dla Karpowa. W końcu uznano go za nierozstrzygnięty, a kolejny mecz zorganizowano na odmiennych zasadach.
37. Pierwszy klub szachowy powstał w Londynie w 1770 roku, zaś jego siedzibą była kawiarnia.

38. Najstynniejszą partią w której jedna ze stron miała pozycję wygraną, ale poddała się jest partia Von Popiel – Marco (Monte Carlo 1902).

W tej pozycji czarne będące na posunięciu poddały się, gdyż stwierdziły, że nie są w stanie obronić gońca na d4. Jednakże po 36... Gg1!!, to białe mogą z czystym sumieniem złożyć broń (grozi bowiem mat na h2 i strata hetmana – obu gróźb nie sposób obronić w zadowalający sposób).

39. Najpopularniejszą odmianą klasycznych szachów są tak zwane *szachy Fischera*, zwane inaczej *szachami 960* lub też *szachami losowymi*. Główna różnica polega na tym, że w pozycji wyjściowej ustawienie figur na pierwszej i ostatniej linii jest losowe (jednak symetryczne dla obu stron). Można dodać, że tradycyjne szachy są jedną ze wszystkich 960 możliwych pozycji wyjściowych.

40. Autorem jednego z najstynniejszych skandali alkoholowych w szachach był Władysław Tkaczew (francuski arcymistrz rosyjskiego pochodzenia). W czasie turnieju w Indiach w 2009 roku podczas partii znużony alkoholem nie potrafił zachować pozycji siedzącej... aż w końcu zasnął z głową na szachownicy. Ponieważ organizatorzy i sędzia nie dali rady go dobudzić, więc przyznano zwycięstwo jego przeciwnikowi. Tkaczew został upomniany, ale na szczęście pozwolono mu grać dalej w turnieju.

41. Najstynniejsza afera szachowa związana z niedozwolonym wspomaganiami komputerowym miała miejsce w 2006 roku. Działo się to w meczu o Mistrzostwo Świata pomiędzy Weselinem Topalowem a Władimirem Kramnikiem. Silvio Danailow (będący wówczas menedżerem Topalowa) oskarżył przeciwnika o wspieranie się programem *Fritz* w prywatnej toalecie. I jak ten skandal rozwiązano? Toaletę więc zamknięto, zaś Kramnik na znak protestu nie przystąpił do następnej partii. Na szczęście spór w końcu rozwiązano, natomiast Kramnikowi nigdy tego zarzutu nie udowodniono.

42. Największą liczbę partii w pojedynczej symultanie (czyli w grze jednoczesnej) rozegrał irański arcymistrz Ehsan Ghaem Maghami. Odbyło się to w lutym 2011 roku w Teheranie: rekordzista stoczył 604 pojedynków z których 580 wygrał, 16 zremisował i tylko 8 przegrał.

43. Najstynniejsza i jednocześnie historyczna potyczka „człowiek kontra maszyna” (*man versus machine*) miała miejsce w maju 1997 roku w Nowym Jorku. Przełomem okazało się wygranie meczu szachowego przez superkomputer *Deep Blue*, który pokonał ówczesnego Mistrza Świata Garriego Kasparowa w stosunku 3.5-2.5.

44. Autorem najstępniejszych aforyzmów szachowych był szachista polskiego pochodzenia Ksawery Tartakower. Co więcej, można powiedzieć, że funkcjonuje nawet specjalna nazwa tego typu aforyzmów („*tartakoweryzmy*”). Przyjrzyjmy się tym specyficznym określeniom – oto kilka z nich:

Niektóre skoczki nie skaczą, lecz kuśtykają
Spokojne posunięcie często działa jak trzęsienie ziemi
Mistrz może czasami zagrać słabo, amator nigdy
Izolowany pionek rozsiewa smutek na całej szachownicy

45. Najwięcej Mistrzów Świata pochodziło z Rosji. Można powiedzieć, że jest to wyjątkowa dziewiątka wspaniałych: Aleksander Alechin, Michaił Botwinnik, Wasilij Smysłow, Michaił Tal, Tigran Petrosjan, Borys Spasski, Anatolij Karpow, Gary Kasparow oraz Władimir Kramnik. Kto będzie tym dziesiątym? A może lepiej zapytajmy: kiedy to nastąpi?

46. Najkrócej Mistrzem Świata był Michaił Tal – panował na tronie zaledwie rok i pięć dni. Jak widać niekiedy inni także chcą dostać się do szachowej korony mistrza.

47. Najdłużej w blitza grał bez przerwy angielski Mistrz Fide Graham Burgess. W roku 1994 ustanowił niezwykły rekord – grając 510 partii pięciominutowych przez 3 dni, trzy czwarte z nich wygrał. Można dodać, że wykonał w tym czasie około 20 tysięcy ruchów: poświęcał poniżej 3 sekund czasu na zastanawianie się nad każdym z nich, wykonując każdy z nich co dziesięć sekund. I jak ma się tutaj często używany stereotyp „refleksu szachisty”? Czyżby była to patowa sytuacja?!

48. Największa publiczna biblioteka szachowa to *J.G. White Collection* w Cleveland (USA). Ile zawiera różnych materiałów o szachach? Jest ich naprawdę wyjątkowo dużo, bo ponad 32 tysiące pozycji i dodatkowo 6 tysięcy różnych numerów czasopism szachowych.

49. Najsilniejszy w historii turniej szachowy odbył się w 1996 roku w Las Palmas (Hiszpania). Zwyciężył w nim Garri Kasparow, chociaż wcale nie było to łatwe, gdyż średni ranking wynosił 2756.

50. Najstarsza drukowana książka o treści szachowej „*Summa Collationum*” pojawiła się około roku 1470 w Niemczech.

Autorem publikacji na temat szachowych rekordów jest **Piotr Tatarczany** (rocznik 1969). Jest nauczycielem historii, mieszkającym w Pilźnie (województwo podkarpackie). Ma drugą kategorię szachową; żonaty, posiada dwójkę dzieci. Z kolei jego hobby obejmują takie tematy jak: szachy, programy szachowe, nowinki naukowe, technnologie przyszłości, świat zwierząt. Piotr często bierze aktywny udział w dyskusjach na temat szachów, zwłaszcza gdy poruszane tematy dotyczą programów szachowych (w szczególności silników szachowych, ich siły, pozycji na listach rankingowych, itp.). Kontakt z autorem możliwy jest poprzez pocztę elektroniczną: pyetrek@poczta.fm